

Ο ΘΕΑΤΗΣ,

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΗΘΙΚΟΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΝ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ,
ΚΑΙ ΘΕΣΜΟΘΕΤΙΚΟΝ.

Ἀριθμὸς 12. Περίοδος πρώτη. Τῆ 20 Ἀπριλίου 1837

Ἀκολουθία τῆς παραφράσεως τοῦ Υαλινοῦ.

Καὶ τὰ ταῦτα μὲν ἐνοχλοῦσι σωματικῶς νόμοι δὲ ξένοι καὶ ἀσύμφυλοι, μεταφυτευθέντες ἀκριτῶς ἀπ' ἄλλης εἰς ἄλλην διαφέρουσιν κοινωνίαν, ὅταν ἀντιπνέωσι μάλιστα πρὸς τὰ πάτρια νόμιμα, τὰ περὶ τὰς ἀγιστείας καὶ τὰς τάξεις τὰς ἱεροπρεπεῖς εὐαγῶς καθωσιωμένα, τοιοῦτοι νόμοι βλάπτουσι καιριῶς τὰς ψυχὰς καὶ τὰ ἥθη τῆς κοινωνίας ἐκείνης· διότι παραλύουσι κατὰ μικρὸν τοὺς συνδέσμους τῆς πατροφῆς εὐσεβείας, μεθ' ἧς ἦσαν τὰ νόμιμα συνηρμολογημένα· μετὰ δὲ τούτων, ἢ ῥητῶς ἢ πλαγίως ἀκυρωθέντων, συγκαταπίπτει κατ' ὀλίγον ὑπερειπόμενον καὶ ὄλον τὸ πάτριον σέβας, καὶ ἡ μετ' αὐτοῦ συνεχομένη τοῦ ἔθνους ἠθική. Φέρομεν παραδείγματα.

Ὅταν (ἐξ ὑποθέσεως) εἰς ὀρθόδοξον λαὸν εἰσαχθῆ νόμος ἐπιτάσῃ ὄρκους συνεγεῖς καὶ διὰ μικρὰς αἰτίας καὶ ὅπου καὶ ὅπως ἂν τύχῃ ὀμνυομένους, ἐναντίον τῆς πατροπαραδότου καὶ θείας ἐντολῆς, τῆς, «οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ», τότε μὴ ἀμφιβλήσῃς ὅτι τρόπον τινὰ συννομοθετεῖται εἰς τὰς Ἰουδαίας ψυχὰς καὶ ἡ πρὸς τὸ μέγα καὶ φοικτὸν τοῦ ὄρκου χρῆμα περιφρόνησις· καὶ ψυχραίνεται μὲν τὸ τοῦ θεοῦ φόβου σωτήριο πῦρ, πολλαπλασιάζεται δὲ τῶν ἀθλιῶν ἐπιόρκων τὸ κοινώλεθρον σμῆνος. Καὶ ἐξέρχονται λοιπὸν ἀπὸ χριστιανικοῦ Δικαστηρίου χριστιανοὶ φέροντες πολλάκις δύο ψυχολτόνους κηλίδας, μίαν τὴν τῆς ἐπιόρκιας καὶ ἄλλην τὴν τῆς ψευδομαρτυρίας, καὶ δευτέραν ταύτην καταπατήσαντες τοῦ θεοῦ νόμου ἐντολήν, τὴν, οὐ «ψευδομαρτυρήσεις»· οἱ δὲ, καὶ τοῦτο ἐπραξάν, καὶ τὸν θεὸν αὐτὸν ἐκάλεσαν μάρτυρα ἐπὶ ψευδεῖ, δι' ὅσα μῆτε εἶδον μῆτε ἤκουσαν μὴτ' ἐπίσανται· ἐκ δὲ τούτου πόσα μὲν ὀλέθρια ψεύδη, πόσα δ' ἀπάται καὶ σικοφαντίαι καὶ ἀπιστίαι παρακολουθοῦσι καταμαστίζουσαι τὴν κοινωνίαν, φανερόν. Καταστρατηγοῦνται δὲ καὶ οἱ τῆς ψήφου χύριοι δικασταί, πλανώμενοι ῥαδίως ὑπὸ τοῦ ἐπιόρκου πρὸς τὸ συνεξαμαρτάνειν, ἐξ ἀγνοίας ἄδικα ψηφίζοντες. Καὶ ἄλλως δὲ, καὶ εἰς αὐτὸν καθόλου τὸν ἀνθρώπινον χαρακτῆρα ἐξυβρίζει ἡ συχὴ καὶ διὰ μικρὰς αἰτίας εἰς ὄρκον δημόσιον

κατηναγκασμένη υποχρέωσις· διότι υποτίθησι και παρίστη τι τους πολίτας πάντας εν πάσιν υπόπτους και πίσσεως αναξίους, αν αυτών οι λόγοι δεν έχωσι και την εκ του όρκου σφραγίδα! παρομοίως, ως και αν τις νομοθετήσῃ (καθ' υποθέσειν), ινα μηδεμία συγγραφὴ ιδιωτικὴ μηδὲ ἄλλως ἔχη τὸ ἀξιοπίστου, μηδὲ παραδέχεται παρὰ τοῖς δικαστηρίοις ὡς νόμιμος και κυρία, αν ὁ χάρτης δεν ἔχη και τὴν σφραγίδα τῆς Κυβερνήσεως! Διὰ τί δ' ἄλλο παρὰ διὰ ταῦτα και τὰ τοιαῦτα μαραινεται μὲν ἡ τῆς εὐλικρινείας ἀπλότης, πλημμυρεῖ δὲ ἡ κακοήθεια,

«Θνήσκει δὲ πίστις, βλαστάνει δ' ἀπιστία»;

Και μὴ μοι λέγε ὅτι κατὰ τῶν ἐξελεγχόμενων ἐπιόρκων ὁ νόμος ὁ πολιτικὸς ἔταξε ποινάς. Παρομοίως και ἡ ἱερὰ νομοθεσία, και ποινὰς ὥρισε κατὰ τῶν τοιούτων, και φρικτάς ἐξεφώνησεν ἀράς· ἀλλὰ πρῶτον ἔφραξε τὴν εἰς τὸ ἐπιόρκεῖν ἐτοιμότητα και εὐχέριαν, ἥτις ἄγει μάλιστα πρὸς ἐπιόρκίαν τὸ δὲ ταύτην κολάζειν διαφέρει πολὺ παρὰ τὸ μηδὲ ἄλλως μηδεμίαν ἀφορμὴν παρέχειν εἰς αὐτήν. «Οὐκ ἔστιν εὐορκεῖν (ἔλεγον οἱ παλαιοὶ) τὸν ἑμνόντα ῥαδίως»· και ὁ λόγος προφανής· διότι ὁ τοιοῦτος νομίζει τὸν ὅρκον πρᾶγμα μικρὸν και τὸ μηδὲν. Και τί ἄλλο παρὰ τοῦτο διδάσκει τὸν λαὸν ὁ πρὸς συκὴν ὀρκωμοσίαν ὑπὸ τοῦ νόμου βιασμός; Εἰς ὑποαισθητοτε μαρτυρίαν, και διὰ τριωβολιμαίους διαφοράς, ἐπιβάλλεται ὄρκος! Και εἰς τοὺς μεγάλα πράγματα τῆς πολιτείας διαχειριζομένους, και εἰς τοὺς εὐτελεστάτας ὑπηρεσίας, ἐπίσης ἐπιβάλλεται ὄρκος. Και ὁ ἔσχατος ὑπηρετίας τοῦ δημοσίου ὀρκίζεται εἰς τὸ Εὐαγγέλιον! Και πρόκειται τὸ εὐαγγέλιον ἀπάσης παλάμης, και αὐτῆς τῆς ἐπιόρκου, πρόχειρον ψηλάφημα! Ὀρκίζεται, αν θέλῃς, και αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸ εὐαγγέλιον!

Ὅταν πάλιν ὁ μὲν θεῖος νόμος ἀπαγορεύῃ πᾶσαν ἀσελγειαν, και πάντας τοὺς ἀφηνιασὰς σωφρονίζων κολάζῃ κολάσιν ἀνώδυνον και σωτήριον· ὁ δὲ νόμος ὁ πολιτικὸς ἐξ ἐναντίας μόνους τοὺς ἐγκαλουμένους ἐπὶ βία δικάζῃ, τὰς δ' ἔκουσίας ἀκολασίας και παρανομωτάτας λαγνείας δημοσίως ἀβιμιουργουμένας ἀποβλέπει σιωπῶν, ἀνάληπτος και ψυχρὸς, οὐδὲ συνεργῆ, πλαισίως κᾶν, πρὸς ἐνίσχυσιν και ὑπεράσπισιν τῆς ὑπὸ τῶν θεῶν νόμων διαγορευομένης εὐταξίας και σεμνότητος, τότε τίς ἀμφιβάλλει ὅτι ἀνοίγεται θύρα μεγάλη εἰς τὴν ἀκολαστοτάτην ἐπιθυμίαν, ἀφ' ἧς ῥέουσιν αἱ παρανομώταται πράξεις και δυστυχίαι, και κινᾶται και ἰδία; Τό-

τε αἰδώς μὲν και σωφροσύνη και κοσμιότης ἡθῶν χριστιανικῶν, και αὐτὸ δὲ πολλάκις τὸ γαμήλιον εἶδος, ἀποβαίνουσι παρὰ πολλοῖς ὀνόματα κοῦφα και ψυχρά· πολλαπλασιάζονται δὲ γυναικῶν ἀργῶν, ἰκνηρῶν, ἀθλίων ἀγέλαι, ζῶσαι και τρυφῶσαι ἀπὸ τῆς τοῦ σώματος κατασχόντης, και ἑαυτάς τε τῆς σωτηρίας ἀποστεροῦσαι και τὴν πολιτείαν ἀπὸ τοσούτων ἐργασίμων χειρῶν και οἰκογενειῶν, και πάντων τῶν ἐκ τοῦ τιμίου γάμου και τῆς φιλεργίας καλῶν· ἀπόλλυται δὲ τὸ κάλλιστον ἄθος τῆς νεότητος και τῆς υγείας, και δυστυχεῖσιν ὀλιγκρηρὸν οἰκογένειαν πληροῦται δὲ νόθων και πολλακίς ἐμβρυοκτόνων μισματῶν ἡ πολιτεία· θριαμβεῖ δὲ ἡ αἰσχουργία, σοβοῦσα ὀρθῶ τῶ μετώπῳ και μετὰ προνομίῳ! Και εἶδεν ὁ ἄγιος εἰς πόλεις χριστιανῶν ὀρθοδόξων, δημοσία οἰκίσματα διωρισμένα, και γραμματῖα ἀντίθετα ἐκδοδεμένα πρὸς ἀνετον και ῥητὴν ἀθέτησιν τῆς ἔκτης ἐκτολῆς τοῦ Θεοῦ! Τοιαῦτα τῆς παρὰ τῶν νόμων περὶ τὰς δημοσίας αἰσχύνας ἀδιαφορίας τ' ἀποτελέσματα!

Ἄλλὰ (λέγεις) τὰ περὶ τῆς σωφροσύνης και κοσμιότητος παραγγέλματα κατέλιπεν ὁ νομοθέτης εἰς τὴν πνευματικὴν διδασκαλίαν και τὴν ὀρθὴν τῶν νέων ἀγωγήν. - Ναί. Και ταῦτα μάλιστα και πρῶτα συνεργοῦσιν εἰς σωφροσύνην, ἀλλ' οὐχ ἥττον και ὁ νόμος ὁ πολιτικὸς. Ὅταν δὲ οὗτος καθαιρῆ· ὅσα δὲ ἐκείνων οἰκοδομοῦνται, τότε ποῖα και τῆς πνευματικῆς νεοθεσίας και τῆς ὀρθῆς ἀγωγῆς ἡ πρὸς κοινὴν εὐταξίαν διαρκῆς ἀφέλεια; Εὐπρωτος ὁ ἄνθρωπος φύσει και ἀσθενής· δυσφύλακτος δὲ ὁ τῆς ἀρετῆς θησαυρός· κοῦφον δὲ χεῖμα νεότης και εὐρίπιστον και εὐπάτητον· ὅταν δὲ και ἀφορμὰς πρὸς κακίαν λαμβάνῃ, και σκανδαλῶδες τῆς μογηρίας παράδειγμα βλέπῃ καὶ ὀν δημοσίως και προφανῶς, τότε ποῖα τις ἐλπίς ἀπομένει πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ψυχολέθρου μισμοῦ, και μάλιστα εἰς τοὺς, θεοὶ τύχῳ αἰσθητικοὶ και ἀνεματίστοι πρὸς εὐσέβειαν και ἀρετήν; Ἡ δὲ συλλογίζονται ἄρα πολλακίς οἱ τοιοῦτοι λέγοντες· «Ἄν ἡ ἀσέλγεια κακὸν και ἐλεύθριον, ὡς διαγορευοῦσιν οἱ νόμοι οἱ Ἐκκλησιαστικαὶ, διὰ τί πρὸς ταύτην ὁ νόμος ὁ πολιτικὸς ἀδιαφορεῖ; ἢ μήπως ὁ τούτων ἱεροθετήσεως δεν ὑπῆρχε χριστιανός;» Ἐκ δὲ τοιούτων λογισμῶν συνάγουσι πάντως τὸ εὐαρεστότερον συμπέρασμα.

Παραλείπεμεν ἄλλο παράδειγμα τῆς τῶν ἡθῶν διαφορᾶς, ὅσα και οἶα πηγάζει ἐκ τῆς τῶν νόμων τῶν πο-

λιτικῶν ἀντιφάσεως τῆς πρὸς τοὺς θείους θεσμούς, ἄλλους τε καὶ τοὺς περὶ γάμων καὶ περὶ ἄλλων ἱερῶν καὶ ὁσίων, ἀνέκαθεν εἰς τῶν ὀρθοδόξων τὴν πολιτείαν τεθεσπισμένους. Τῶν τοιούτων ἡ θεωρία ἀνήκει εἰς ὀρθοδόξου πατριῶδος ὀρθοδόξους πατριώτας τοὺς αὐτοὺς καὶ νομοθέτας· οὔτινες μῆτε πρὸς ἀγρίους καὶ βαρβάρους, μῆτε πρὸς δυσσεβεῖς νομοθετοῦντες λαοὺς, ἀλλ' εἰς υἱοὺς πατέρων πρεσβυτάτων νομοθετῶν, παρ' ὧν ἐξέλαμψεν εἰς ὅλον τὸν κόσμον ἡ, τε τῆς πολιτικῆς θεσμοθεσίας σοφία καὶ ἡ τῶν θεῶν νόμων φανωτάτη διδασκαλία, εἰς ἔθνος ἅγιον, λαὸν περιούσιον, Βασιλείον ἱεράτευμα· εἰς τοιαύτην ἱεράν πολιτείαν νομοθετοῦντες· οἱ τοῦ Σόλωνος ἀπόγονοι καὶ γνήσιοι τοῦ θεοῦ Παύλου μαθηταί, καθιδρῦσουσι τῶν πολιτικῶν νόμων τὸ οἰκοδόμημα, ὡς ἀγιώτατον ἱερόν, ἄβατον παντὸς βεβήλου καὶ ἀνοσίου παραγγελήματος, συνεξυφρίνοντες καὶ συναρμολογοῦντες τὰ τε κατὰ τὴν πατρῶν εὐσεβείαν, καὶ τὰ κατὰ δικαιοσύνην καὶ σωφροσύνην καὶ ἐλευθερίαν καὶ ἰσότητα καὶ ἀτυφίαν καὶ τὰς ἄλλας κοινωνικὰς ἀρετὰς ἀληθῆ συμφέροντα τοῦ ἔθνους, ὅσα τὴν κοινὴν εὐπραγίαν ἀποτελοῦσιν. Εὐρήσουσι δὲ πάντα, ἀρετὴν καὶ παιδείαν καὶ πείραν καὶ χρόνον διδάσκαλον ἔχοντες, καὶ αὐτὴν δὲ τὴν εὐγενῆ τοῦ ἔθνους ἀπλότητα (μηδεμίαν ἔχοντες χροίαν πολλῶν τιμῶν ἄλλοφύλων παραγγελμάτων, ἐπὶ παλαιαῖς καὶ σαπραῖς καταχρήσεσι νομοθετηθέντων) ἐμφρόνως παρατηροῦντες καὶ περιάλλοντες, πρώτιστα δὲ καὶ ἔσχατα, τὸν αἰώνιον νομοθέτην εὐχαῖς ὁσίων ἐξευμενίζοντες· διότι οὗτος καὶ τὸν νοῦν καταγαίρει, καὶ πάντα τὰ ὀρθὰ καὶ δίκαια φαίνει εἰς τοὺς ἐν ἡσυχίᾳ μετὰ πίστεως καὶ νηφαλιότητος αὐτὸν ἐπερωτῶντας.

Εἰς τοιαύτην παναρμόδιον συμφωνίαν τῶν θεῶν πρὸς τοὺς ἀνθρωπίνους θεσμούς ἐντρεφόμενοι, καὶ συνεχῶς ἐνασκαύμενοι καὶ ἀρχοντες καὶ ἀρχόμενοι, τὴν ἀρίστην πολιτεύονται πολιτείαν, ἐκεῖνοι μὲν ἡγαύμενοι, οὗτοι δὲ ἐπόμεινοι μετὰ πειθαρχίας, καὶ πάντες διαχόντες τὸν βίον ἐν ὁμονοίᾳ καὶ εὐζωίᾳ. Καὶ τότε, ὃ Ὄρθόδοξον Κράτος, στεφάνωσον τὰ δικαστήρια ὡς ἀγὰ καὶ ἄμωμα θεμιστοπόλου Δίκης τέμενη, καὶ κλείσον ἐρήμους κακούργων τὰς εἰρκτὰς, καὶ σύντριψον τοῦ δημίου τὸ ξίφος, καὶ κατασπασσον τὰς ἐθνοστυγεῖς καὶ ἀποτροπαίους καὶ δυσωνύμους σφαγάδας. Πυκναὶ ποιναὶ καὶ ποινῶν ὄργανα ποικίλα, ἴστανται καὶ γίνονται φοβεροὶ κατήγοροι τῆς κατ' ἐκείνην τὴν χώραν ἐπικρατούσης δυσνο-

μίας, ἐφ' ἧς, ὡς ἐπὶ οὐράς, ἐπιδαίνει ἡ πολιτικὴ κυβέρνησις, ἔχουσα τὴν μὲν βίαν, ὡς οὐράκιον, ὡς ἀνέμους δὲ φοροὺς, τοὺς βαθεῖς τοῦ λαοῦ στεναγμούς! αὐτὸ δὲ τὸ ταλαίπωρον ἔθνος ὑπὸ μυρίων κυμαίνεται συμφορῶν, ὅσας ἐπεγείρει πενία καὶ ἀπαιδευσία καὶ κακοήθεια! Ὄπου δὲ βασιλευεὶ συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως ὁ θεῖος Νόμος, ὁ θνητῶν ἀπάντων, καὶ λαῶν καὶ βασιλέων, δίκαιος βασιλευς, ἐκεῖ συμβασιλεύουσι καὶ πάντα τῆς εὐνομίας τὰ ἀγαθὰ, δι' ὧν ἀνθεὶ καὶ σώζεται πᾶσα πολιτεία καὶ πόλις καὶ οἰκία καὶ ψυχὴ. «Μακάριος ὅστις προσηλώσῃ ἐν τῷ νόμῳ Κυρίου τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ μελετᾷ ἡμέρας καὶ νυκτός!»

§ 3. «Καὶ ἔσται ὡς τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμένον παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων· ὃ τὸν καρπὸν αὐτοῦ δώσει ἐν καιρῷ αὐτοῦ, καὶ τὸ φύλλον αὐτοῦ οὐκ ἀποβρύσεται, καὶ πάντα ὅσα ἐν αὐτῷ καταυδοθήσεται».

Ὁ θεοφιλὴς ἐργάτης τῶν θεῶν ἐντολῶν ὁμοιάζει δένδρον ἀγλακίκαρον καὶ ἀειθαλές, πεφυτευμένον πλησίον εἰς παραρρέοντα τροφίμων ὑδάτων καθαρῶτατα ρεῖθρα. Ὡς ἐκεῖνο, καὶ αὐτὸς πεφυτευμένος εἰς κήπον ἀκήρατον, τὸν τῆ-εὐσεβείας, ποτίζεται συνεχῶς ὑπὸ τῶν ψυχοτρόφων ναμάτων τῶν θεῶν Γραφῶν καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς διδασκαλίας καὶ μελέτης τοῦ λόγου τῆς ζωῆς. Ὡς ἐκεῖνο, καὶ αὐτὸς ἐκφέρει καρποὺς ἐγκαίρους καὶ καλοὺς καὶ γενναίους καὶ τοῖς πᾶσιν ὠφελίμους· καρποὺς δικαιοσύνης καὶ φιλαδελφίας καὶ ὁμονοίας· καρποὺς χειλέων τρανῶς καὶ μετὰ παρρησίας ὁμολογούντων τὰ τε δόγματα τῆς εὐσεβείας καὶ τὸ κράτος τῆς ἀληθείας, καὶ συνεχῶς καὶ ζεόντως ὑμνοῦντων ἐν προσευχαῖς τὸν ὑπερύμνητον Κύριον· καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας, ἂν ποτε κλίνη δι' ἀσθένειαν καὶ παρεκτραπῆ ἀπὸ τῆς ἰθυτενοῦς ἀνάου, τῆς φερούσης ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανόν, διὰ τὸν ὁποῖον ἐρυτεύθη· καρποὺς, ἐν ἐνὶ λόγῳ, ὁποῖους τὸ ἐνοικῶν ἐν αὐτῷ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ γεννᾷ καὶ τρέφει καὶ θαυμαστῶς τελειουργεῖ· «ἀγάπην, χάραν, εἰρήνην, μακροθυμίαν, ἀγαθωσύνην, χρηστότητα, πίστιν, πραότητα, ἐγκράτειαν». Οὕτω δὲ βρίθων καὶ καταπλουτῶν ἀπὸ πράξεων ἀγαθῶν, οὐδὲ τὰ φύλλα πώποτε ἀποβάλλει, ἀλλὰ θάλλει καὶ κομᾷ καὶ χλοάζει, ὡς τὰ δένδρα τὰ ἀειφύλλα καὶ ἀειθαλῆ, ὡς γλαυκὴ, κατάκρπος ἐλαία, ἢ ὡς φοῖνιξ ῥοδοδάκτυλος καὶ ὑψίκωμος καὶ μηδέποτε φυλλοβρόσων. Παρεικάζεται δὲ πρὸς τὸ φύλλον ἢ ἑλπίς, ὡς καὶ αὕτη παρομοίως χλοάζουσα καὶ συμβάλλουσα

πρὸς διατήρησιν τῶν ἀγαθουργιῶν, καθὼς τὰ φύλλα σκεπά-
ζουσι τοὺς καρπούς. Τοῦτο λοιπὸν τὸ λεῖτον καὶ θαλερώτατον
φύλλον, τὴν θελικάρδιον καὶ γηροτρόφον ἐλπίδα, οὐδέποτε ἐκ
τῆς ἑαυτοῦ καρδίας ἀποβάλλει ὁ ἀνάρετος καὶ θεοφιλής· ἀλλὰ
κἂν ὄμβροι καὶ καταιγίδες, κἂν χάλασαι καὶ παντοῖοι χειμῶνες
προσπέσωσι πειρασμῶν, αὐτὸς φυλάττει τὸ δροσῶδες φύλ-
λωμα τῆς θείας ἐλπίδος ἀμάραντον καὶ ἄπτωτον. ἔχει δὲ
καὶ τὸν μεγαλόδωρον Δεσπότην ἕλιον ἀντιλήπτορα καὶ συνερ-
γόν· ὅθεν καὶ πᾶσαι αἱ ἀγαθαὶ αὐτοῦ πράξεις κατενοδοῦνται
πρὸς τὸ βέλτιστον καὶ συμφέρον, καὶ τελεσφοροῦσιν εἰς αὐτὸν
τὴν διὰ πίστεως σωτηρίαν. «Τοῖς ἀγκυῶσι τὸν θεόν, πάντα
συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν». Τοιαύτη τις ἐστὶν ἡ μακαριότης τῶν
εὐσεβῶν, τῶν ἀδιαλείπτως μελετῶντων καὶ τηρῶντων τὰς
ἐντολάς τοῦ Θεοῦ!

§ 4. «Οὐχ οὕτως οἱ ἀσεβεῖς, οὐχ οὕτως ἀλλ' ἡ ὡσεὶ χνοῦς, ὃν ἐκρί-
πτει ὁ ἀνεμος ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς».

Οὐχ οὕτως! Οὔτε καρποφοροῦσιν οὕτως οἱ ἀσεβεῖς, οὔτε
θάλλουσιν, οὔτε κατενοδοῦνται πρὸς τὸ μακάριον τέλος! Οὐχ
οὕτως οἱ ἀσεβεῖς καὶ ἄνομοι ἀμαρτωλοὶ, οὐχ οὕτως! Οἱ τοιοῦ-
τοι φαίνονται δένδρα σείρα καὶ ἄκαρπα καὶ πικρὰ καὶ δύστη-
να· ἰτέαι ὠλεσίκαρποι, ἢ βάτοι καὶ πίτυς ἄγρια καὶ ἀκαν-
θηφόροι, ἢ σικαὶ τῆς εὐαγγελικῆς παραβολῆς καταργησαὶ
καὶ τὴν γῆν διὰ τὴν ἀκαρπῖαν. Εἰς μάτην ὑλομανοῦσι καὶ τρα-
γῶσι, τρέφοντες κλάδους ἀναιδέϊ, καὶ φύλλα τραχέα, καὶ βυσ-
σῶδη φλοῖδι, καὶ σέλεχος ἄχαρι προσωρινῆς εὐτυχίας! Ἀκρόρ-
ρίζοι εἰσιν οἱ τρισάθλιοι! Εἰς τὰς ἐπιπολαίους αὐτῶν ῥίζας
δόσκεται τρώγων ὁ σκώληξ τῆς ἀπωλείας, καὶ παρ' αὐτὸν
τοῦ κορμοῦ τὸν πυθμένα ἐπίκειται τομὴς καὶ ἀνίλειος ἡ ἄξινη
τῆς θείας ἔργης. Εἶδες πρότερον πολλὰκις τὸν ἀσεβῆ ὑπερ-
ψοῦμενον καὶ ἐπαιρόμενον ὡς τὰς κέδρους τοῦ λιβάνου; Πά-
ρθε καὶ σήμερον· ποῦ ὁ τόπος αὐτοῦ; «Οὕτως ἐξουδενοῦνται
πάντες οἱ ἀπὸ τῶν θείων δικαιωμάτων ἀποστατοῦντες!» Πρόρ-
βηοὶ ἐκτρίβονται προώλεις καὶ ἐξώλεις οἱ ἄνομοι ἀσεβεῖς, ὅ-
σον ἂν φανῶσιν εὐθηνούντες ἐπὶ τῆς γῆς. Φορεῖτωσαν ἀλουργί-
δας καὶ δυνασεῖας, περιβαλλέσθωσαν ὑψηλὰ πανουργίας ὀχυ-
ρώματα, οἰκοδομήτωσαν, φυτευέτωσαν, γεωργείτωσαν, ἐκτε-
νέτωσαν εἰς μῆκος καὶ πλάτος τὴν δοκοῦσαν εὐδαιμονίαν! Οὐ-
δὲν ἐξ αὐτῆς ὠφελοῦνται! Ἡ ἀσεβὴς ἀνομία, μεθ' ἧς συζῶσι
καὶ εὐτυχοῦσιν, ἔχει παρακώλουθον καὶ συνηλικιωτὴν τὴν
τιμωρίαν, ἥτις ἐκ τῆς αὐτῆς ῥίζης συνυποφύεται καὶ συ-

ναζάνει, ἕως ἂν περιπλακείσα συμπνίξῃ τὸν ἄνεμον. Κἂν
ἡ Δίκη βραδύνη, μὴ νομίξῃς ὅτι διέφυγεν ὁ ἄδικος τὴν
ποινήν. Αὐτὸς ὁ τῆς Δίκης ἀριστοτέχνης δημιουργὸς καὶ
τῶν πάντων ἄρχων καὶ δεσπότης γνωρίζει καὶ ὀρίζει παν-
σόφως πότε καὶ πῶς καὶ μέχρι πόσου κολαστέον ἕκαστον
τῶν πονηρῶν. Ἴσως ὁ φιλόανθρωπος Κύριος τοῦ ἀμπελώνος
περιμένει τῆς ἀλάρπου συκῆς τὴν μεταβολὴν καὶ καρποφο-
ρίαν. Ἴσως ἐκ τῆς ἐναγοῦς καὶ κακῆς ῥίζης βλαστάνει τι
καλόν· ὅθεν οὐδὲ κόπτει τὴν ἄκανθαν ὁ ἐπουρίσιος γεωργός,
πρὶν ἂν ἐξ αὐτῆς τρυγήσῃ τὸν ἀσπάραγον· οὐδὲ τοῦ ἐνοσθαλ-
μισθέντος τῆς ἀγριελείας κλάδου τὸ περιττὸν ἀποτέμνει,
πρὶν κρατήσῃ ἐντραφεῖς ὁ ἡμερος ἐνοσθαλισμός. Ἴσως ὁ
ἄνομος χρησιμεύει ὡς κανθαριὸς πρὸς ἔλκωσιν ὑγείας ἀνα-
κλητικῆν, ἢ καὶ ὡς δημόκοινος βασανιστής, κολάζων ἄλ-
λους ἤττον πονηροῦς, καὶ βελτιῶν αὐτῶν τὰ ἦθη πρὸς σω-
τηρίαν. Ὅταν δὲ τελειώσῃ τὸ ἔργον, ἐπέτριψεν αὐτὸν εὐθύς
ἐπιφανεῖς ὁ βραχίον τῆς ἀκοιμήτου Δικαιοσύνης, ἥτις ἐφο-
ρᾷ τὰ ἀνθρώπινα. Ἀλλὰ κἂν ἀργὰ καὶ σχολαίως καὶ εἰς
αὐτὰ τὸ γῆρας ἐνίοτε τιμωρῶνται οἱ ἄνομοι, οὐδὲν ἄλλο
κερδαίνουσιν, εἰμὴ ὅτι μακρύνουσιν ἐπὶ πλέον τὴν, εἰς ἣν
ἐνέχονται, τιμωρίαν. Αὐταὶ αὐτῶν αἱ παράνομοι πράξεις ἐνοι-
κοῦσιν ἐν αὐτοῖς ὡμοὶ καὶ ἀχώριστοι βασανισταὶ· διότι καθι-
στῶσιν αὐτοῦς ἀπ' ἀνθρώπων λογικῶν, καὶ κτηνῶν καὶ θηρίων
ἀλογωτέρους, φρικτὰ κακοδαιμονίως καταγώγια. Τῆγονται οἱ
παράνομοι ὑπὸ τῶν ἀκόρεστων αὐτῶν ἐπιθυμιῶν, διακαίνον-
ται ὑπὸ τῶν θυμῶν, διαπρίονται ὑπὸ τῶν φθόνων, συντρίβον-
ται ὑπὸ τῶν πλεονεξιῶν, διαρρήγνυνται ὑπὸ τῶν τύφων, αὐ-
τοὶ πολλὰκις εἰς ἑαυτοὺς φαίνονται συγρητοὶ καὶ ἀποτρόπαιοι,
καὶ βασανίζονται καὶ πρὶν κολασθῶσιν ὑπὸ τῆς Δίκης· οὐδ' ἐκο-
λάσθησαν γηράσαντες, ἀλλ' ἐγήρασαν κολαζόμενοι· ἡ δὲ τε-
λευταία καταφερομένη πληγὴ, τὸ πέρας γίνεται τῆς ἐπιγείου
τιμωρίας. ἔχει λοιπὸν τὴν κακίαν ὁ κακὸς ἐν ἑαυτῷ κατα-
κάρδιον ἔλκος, ὡς ἀνίατος φθισικὸς θανάτων, καὶ πρὶν ἀπο-
πτύσῃ καὶ τὸ ὕστατον τοῦ πνεύμονος. Φέρει τὸ σχοινίον εἰς
τὸν τραχήλον, ὡς κατάκριτος, κρεμάμενον μετὰ τῆς τοῦ κα-
κουργήματος ἐπιγραφῆς, καὶ πρὶν ἀπαχθῆ εἰς τὸ τέμα τῆς
καταδικῆς. Τὸ γλυκὺ τῆς ἀδικίας δέλεαρ καταποθὲν νύττει
καὶ ταραττει τὴν ἀθλίαν αὐτοῦ συνειδήσιν, καὶ πολλὰκις αὐ-
τὸν ἐκδειματοῦσι πτοῖται καὶ φόβοι καὶ ἀγωνίαι, λύπης προσι-
οῦσης ἀπορράδες ἄγγελοι· καὶ συστρέφεται μὲν σπαράσσων

αὐτὸς ἑαυτὸν, στροβεῖ δὲ καὶ δαρεί συγγρόνως καὶ τὴν κοινίαν ὁ ἠγχιστρωμένος οὗτος λάβραξ ἢ ἄλλος τις ἢ μικρὸς ἢ κητώδης ἰχθύς, ἕως οὗ τέλος ἀνασύρεται ἀσπαίρων, καὶ κατακόπτεται παραδιδόμενος εἰς τοὺς μαγεύρους. Ὅσον ἂν φαίνωνται φρυάττοντες καὶ εὐτυχοῦντες καὶ ὑβρίζοντες εἰς τοῦτον τὸν βίον οἱ ἄνομοι, παρομοιάζουσιν ἀπονενοημένους κακούργους, οἵτινες ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ συγκεκλεισμένοι, κυβεύουσι καὶ μεθοκοποῦσιν, ἔχοντες τὸ ξίφος κρεμάμενον ὑπὲρ κεφαλῆς. Εὐρίσκει ἡ θεία Δίκη, εὐρίσκει τοὺς πονηροὺς, καὶ τούτους ἄλλον μετ' ἄλλον κατασπᾶ. «Ὁλοκλιζέτω πίτυς, ὅτι πέπτωκε κέδρος» ὡς αὕτη, κάκεινη μετὰ μικρὸν ἐκρίζουται. Θάνατος, ἡ νόσος, ἡ πτώσις ἄτιμος, νόσου καὶ θανάτου φοβρωτέρα, πολλάκις ἐξετίναξε τοὺς παλαμναίους καὶ οἴχονται ἀφανεῖς, ἀνίκανοι, ἀνώνυμοι, ἢ ὀνομαζόμενοι μόνον ἐπὶ κατάρα! «Ὡσει γοῦς», ὡς λεπτός τῆς γῆς κονιορτός, ὡς ἄχνη ἀχύρων, ὡς σκωληκοβράτων ξύλων ἐκτετιναγμένη κόκκις, διασκορπίζονται ὑπὸ τοῦ ἀνέμου τῆς θείας ὀργῆς, καὶ ἀφανίζονται «ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς».

§ 5. «Διὰ τοῦτο οὐκ ἀναστήσονται ἀσεβεῖς ἐν κρίσει, οὐδὲ ἀμαρτωλοὶ ἐν βουλῇ δικαίων».

Διὰ τοῦτο, διότι ζῶντες ἔτι οἱ ἀσεβεῖς, κατεδίκασαν αὐτοὶ ἑαυτοὺς εἰς τὸν ἀπὸ Θεοῦ χωρισμόν. Τὴν ἐσχάτην λοιπὸν ἐκείνην καὶ μεγάλην ἡμέραν τῆς παγκοίνου τῶν νεκρῶν ἀναστάσεως, αὐτοὶ οὐκ ἀναστήσονται εἰς κρίσιν καὶ ἔλεγχον τῆς ἑαυτῶν ἀσεθείας, ἀλλ' εἰς κατάκρισιν καὶ κόλασιν αἰώνιον! «Ὁ γὰρ ἀπιστῶν ἤδη κέριται!» Ἀλλ' οὐδ' οἱ πάντα τὸν βίον ἐν ἀμαρτίαις διαπεράσαντες καὶ ἀποθανόντες ἄνομοι, καὶ θεοσέβειαν ἐπαγγέλλονται, οὐδ' αὐτοὶ συναριθμηθήσονται εἰς τὸν σύλλογον τῶν δικαίων. Εἰς ἐκείνην τὴν τριᾶλβιον ἐκκλησίαν τῶν υἱῶν τοῦ φωτός οὐδεμίαν ἔχουσι μερῖα οἱ σκάτους ἔργα πράξαντες. Εἰς τὸν ἐπουράνιον ἐκείνον νυμφῶνα, ὅπου συνευφραίνονται ὅσοι συνεπέφερον μετ' ἑαυτῶν καὶ χάμος λαμπρὸν ἔνδυμα, τὸ τῶν ἀρετῶν, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ τῶν ψυχῶν νυμφίου λάμπον ἀκλήθωτον ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν, ἐκεῖ, λέγω, δὲν ἔχουσι τόπον οἱ ἄθλιοι τῆς ἀνομίας ἐργάται, οἵτινες ἐξήλειψαν μὲν τοὺς χαρακτῆρας τοῦ προσκυνητοῦ ὀνόματος, εἰς ὃ ἐπεκλήθησαν, ἐφόρεσαν δὲ τὸν κατεσπιλωμένον χιτῶνα τῆς ἀμαρτίας. Πολῖται φθορεῖς καὶ λυμεῶνες τῆς ἐπιγείου πατρίδος, οὐδένα κληρὸν ἔχουσιν οὐδὲ μετοχὴν εἰς τὴν ἐπουράνιον πατρίδα τῶν ἀγίων, ἐκείνην

τὴν ἀσφαλῆ, τὴν ἀνώλεθρον, «τὴν τοὺς θεμελίους ἔχουσαν πόλιν, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός».

§ 6. «Ὅτι γινώσκει κύριος ὁδὸν δικαίων, καὶ ὁδὸς ἀσεβῶν ἀπολείται».

Γνωρίζει τὴν ὁδὸν, τὴν ἐν κόσμῳ πολιτείαν καὶ διαγωγὴν τῶν δικαίων ὁ παντεπόπτης Θεός, καὶ ταύτην ἀποδέχεται καὶ κατευθύνει πρὸς σωτηρίαν. «Γινώσκω τὰ ἐμὰ, (λέγει ὁ πανάγαθος ποιμὴν τῶν ψυχῶν) καὶ γινώσκομαι ὑπὸ τῶν ἐμῶν.» Βλέπει τοὺς πιστοὺς ἐργάτας τῆς εὐσεθείας, πῶς βραδίζοντες τὴν τεθλιμμένην ὁδὸν ὑπομένουσι τλητικῶς καὶ ἀνδραίως τὰς ἀγῶνας τῆς ἀρετῆς, καὶ αὐτὰ τὰ φαινόμενα δυσκαρτέατα. «Ἐγὼ κύριος τοὺς ὄντας ἑαυτοῦ». Κἂν ὁ κόσμος αὐτοὺς γνωρίζῃ, καὶ ἀγνοῇ, καὶ τιμᾷ καὶ περιποιήται, ἢ ἀτιμᾷ καὶ κατατρέγῃ, αὐτοὶ δὲν ἀπομακρύνονται ἀπὸ τῶν ἀγῶνων τῆς ἀρετῆς· διότι δὲν ἐλπίζουσι τὴν ἀντιμισθίαν παρὰ ἀνθρώπων, ἀλλὰ παρὰ τοῦ Θεοῦ. Πρὸς τοῦτον ἀφορῶντες ἵστανται καθεὶς ζωσα στήλη τῆς εὐσεθείας, νόμος ἐμψυχοῦ, προκείμενος, περίπτως καὶ ὑψηλός, ὡς εἰς ἄξονα καὶ κύρβιν ἀναγεγραμμένος, παράδειγμα θείας ἀρετῆς. Εἰς ὅποιονδήποτε τᾶς τῶν βίου καὶ ἂν διάγωσι, καὶ ὅ,τι ἂν πράττωσι καλόν, οὔτε πρὸς γένιον κέρδος ἀποσκοποῦσιν, οὔτε πρὸς τὸν παρὰ τῶν πολλῶν δύστηνον δοξάζειον, ἀλλὰ τὴν ἔγκαρπον τῶν ἔργων ἐπίδειξιν μετ' ἀπλάστου σεμνότητος ἀποταμιεύουσι διὰ τὸν ἐπουράνιον δεσπότην καὶ φυτουργόν. Ἐχοντες τὰς ρίζας αὐτῶν εἰς τὴν γῆν, ἀνατείνουσι τὴν κορυφὴν εἰς τὸν οὐρανόν, πρὸς τὴν ὕψιστον τοῦ θείου κράτους ἀρχὴν· τὰ δὲ ἄνθη καὶ τοὺς καρποὺς καὶ τὴν ἔνδροσον σκιάν προσέουσιν ἀφθόνως εἰς τοὺς συμπόλιτας καὶ πάντας τοὺς πλησίον, καὶ εἰς αὐτὸν, ἂν τύχη, τὸν ζυλοκοπον! Καὶ ὅταν μετατεθῶσιν εἰς τὸν μέλλοντα βίον, παρίστανται πρὸς τὸν ὕψιστον Βασιλεῖα ἐργάται τῆς ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης ἀνεπαίσχυντοι, καὶ λαμβάνουσι τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον «ὃν ἀποδώσει κύριος, ὁ δίκαιος κριτής, πᾶσι τοῖς ἡγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ». Τοῦτο τὸ βραβεῖον τῶν ἀγῶνων τῆς εὐσεθείας· καὶ πρὸς τοῦτο φέρει ἡ στενὴ τῆς ἀρετῆς ὁδός, τὴν ὁποῖαν οἱ δίκαιοι περιπατοῦσιν ὑπὸ μάρτυρι Θεοῦ. «Γινώσκει Κύριος ὁδὸν δικαίων».

Ἢ δὲ τῶν ἀσεβῶν εὐρύχωρος ὁδός, ἡ ἀνετος ἐκείνη καὶ ἀνηφόρος καὶ μακαρία φαινόμενη διαγωγὴ τῶν ἀσεβῶν καὶ ἀνοσίων ἐχθρῶν τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ πλησίον, ἀπολείται! Ποῖαν ἀπόλειαν; Ἀνώλεθρον καὶ ἀείζωνον! Διότι εὐωχία τις ἂν ὑπῆρχε καὶ συμπόσιον ὁ βίος οὗτος διὰ τοὺς πονηροὺς, ἀνίσως, ἀφ' οὗ κατατροφῆσιν εἰς ὧν τῶν δρεῶν αὐτῶν τὴν σπατάλην, ἐξυβρίσαντες καὶ εἰς Θεὸν καὶ εἰς

θρώπους, και πληρώσαντες μiasμάτων και την γην και την θάλασσαν και όλα τα στοιχεία, αντίστατο έπειτα εκ του άνοσιου τούτου δειπνου κακοι κακώς μεθύοντες από των κακουργιών και καρηθαρώντες, και εκομίζοντο φοράδην, ίνα κοιμηθώσι τον βαθύν της σήμεως ύπνον, εμπιστόντες άνεγέρτα θησιμυρία εις της άνοισησίας το χάος! Άλλον άλεθρον άνώλεθρον απόλλονται οι άνομοι, τον αιώνιον από Θεού χωρισμόν, θάνατον άθάνατον απόλησαντες, και καταπτώνας εις της άτελευτήτου καλάσεως την άπεραντον άβυσσον! Έκει τούτους άγει ή πλατεία, την όποιαν εβάδισαν, όδος. Άδης και άπώλεια ταυτην άνώρυσαν επί γης. Άδης και άπώλεια και την διαδέχεται, και εις πέταυρον Ταρτάρου καταντά! και καταντά συντόμως! Διότι καθόλου, πόσον ζώσιν οι άνθρωποι επί γης; Το παρελθόν παρήλθεν ως ή χθές, και το μέλλον παρέρχεται ως το σήμερα. μικρόν ποτέμιοι τον βίον τούτον περώμεν εις σαθρόν το σώμα, πλοίαριον έμβηκας, έπλευσας, άζράζας, εκδύ! Είτε στεγνήν ειτε πλατειαν, θραχειαν όμως πάντες βαδίζομεν όδόν. Ηλθες, ειδες, απήλθες! Άπέρχονται λοιπόν τελευτήτων και οι προάνομοι! αλλά που; εις την άπώλειαν του Άδου! Έκει (λέγει λέγει προς αυτούς; και πρό της Δίκης αυτή αυτών ή συνείδησις, όττιν περιώτι την θύραν της αιωνιότητος), εκει παρεύσεθε, ώ Υιοι της άπικείας! οτινες τον μόνον του Θεού, τον μόνον της μόνης αληθούς εν Χριστώ ελευθερίας, καταπατήσατε, απέδητε δε δουλοι της άνομίας, και παθών και πράξεων αισχίστων αισχίστα άνδράποδα. Έκει, πολιται άδικοι, πολιτικοι προδότες, άρχοντες παράνομοι και πνευματικοι και κοσμικοι, όσοι έμπορεύθητε την πλάνην των ψυχών και τα ναυάγια της πολιτείας, όσοι ένομισατε την μόνον γην αιώνιον της ήδονής βασιλείαν, την δε μέλλουσαν ζωήν, μύθον παιδιών. Έκει, όσοι έρράζατε και τα ότα και το στόμα προς την αλήθειαν, ήνοίζατε δε πάντα τα αισθητήρια προς το ψεύδος και την σκευωρίαν και κολακείαν. όσοι δε άνόσια και δειλία κέρδη έπραδύσατε τα τιμιώτατα και θειώτατα, πλανώντες και πλανώμενοι, δουλεύοντες και δουλαγωγούντες. όσοι διεζήσατε εις τον κόσμον, ως αν εις μεγαλόπολιν έρημον κυβερνήτου και βασιλέως, άρνούμενοι και δικην και πρόνοιαν, την όποιαν γνωρίζει και προσκυνεί ο άπλοικός λαός, και τυρλόπτοντες προς τα θαυμασία της θείας Μεγαλωσύνης, τα όποια κηρύττουσι και τα άκακα παιδιά! Έκει, όσοι έπρηχύνθητε το όνομα του Χριστού, την μόνην της σωτηρίας έλιπίδα, και παρεδύητε εις όλα τα θελήματα και έργα του Σατανά. όσοι της επί γης υμών υπάρξεως ίχνη δεν αφήκατε άλλα, ειμη συντήματα και έρείπια της ευτυχίας του κοινού και του πλησίον. όσοι διεβήξατε της ειρήνης και διανοίας τους συνδέσμοις, διασπείραντες ζήλεια μάχης και διχονομίας, και θυσιάζοντες την σωτηρίαν της πολιτείας εις τον άνοσιον υμών τύπον και τάλλα τα μιαινώτατα πάθη. Έκει, όσοι είχατε τον λάφυργα τάφον άνεωργμένο, καταδρομίζοντες και την τίμην και το συμφέρον του πλησίον και της πατρίδος. όσοι έπλατύνατε την γαστέρα, ως νεκρών πανδοχείον, έντυμειύοντες πάν ότι ώρέγετο ή απλήρωτος υμών πλεονεξία, και αυτάς πολλαίς τάς έλιπίδας της ευτυχίας των διωγενών. όσοι εθησαυρισατε εκ του στεναγμού των πτωχών, και εκ της πείνας του έθνους, και εκ των βασιάνων της Εκκλησίας! ε έντροφήσατε επί της γης, έσπαταλήσατε, έθρυσάτε τας καρδιάς υμῶν, ως εν ήμέρη σργής. πάντα τα τερπνά και άρεσνά πιν

ταρβαν έθερίσατε, και ούτεαι χείρες υμών έναρκησαν, ούτε οι πόδες ώκλασαν, ούτ' άλλο τι εμπόδιον απήνητησεν ή πάντολμος υμών αναίδεια! Έροσολήσατε, και τα θεία θυσιαστήρια έρημούμενα έσώπων! Έλαφυροπωλήσατε βεθλωσαντες τα πάτρια ιερά, και ευρήκατε πολλούς πλειστηριαστάς προσμευιδόντας! Χήραν και ορφανόν κατεδικάσατε, ήθηον αίμα έξεγάτε, και είχατε πολλούς τους έπανέτας επικροτούντας! Έληστεύσατε τα δημοσία, και έτιμηθήτε! Μυρία έβούθητε, και έπιστεύθητε! Έμιανάτε τα πάτρια και πατριαρχικά ήθη, εισάγοντες αλλοφύλους μολυσμούς, και ένομισήτε ευεργέται της πατρίδος! Όλον τον νόμον του Θεού έσύρατε αιχμαλίωτον κατοπιν των εξωλεστών υμών θελήσειον και πράξεων, και ή όδος υμών έπλατύνετο και εωσόυτο! Άλλ' ιδού έτελείωσε! και ιδού που έτελείωσεν! Έπλατύνεν ο Άδης το στόμα αυτού επί τους υιούς της άπολείας! Υπάγετε λοιπόν εις τον τόπον τον θοσιον αυτοι δι' εαυτους προητοιμάσατε. Καταμανδρίσθητε θλοι εις τα ζοφερά μέλαθρα του αιώνιου θανάτου. Κατάβητε εις το σκότος το έξώτερον, εις την γένναν του πυρός, εις της άπικείας το βάραθρον. Έκει βυθίσθητε μετά των άκορυστων υμών επιθυμιών, τας θποιας δι' όλης της ζωής εδδέποτε εχορτάσατε, άνελούντες εις αυτάς, ως εις πύθον τετυμενον. Πορεύεσθε, ώ άσεβεις! πορεύεσθε οι κατηραμένοι. Εύλογίαν Θεού και ανθρώπων δεν ήδελήσατε, κληρονομήσατε λοιπόν κατάραν και άπικείαν αιώνιαν. «Και όδος άσεβών άπολείται» Ούτως απόλλονται οι άσεβεις, χωριζόμενοι διηκενώς από της άιδίου μακαριότητος, εις την όποιαν εδδεικται έγρουση εισοδον πάντες οι εργάται της άνομίας. «Ου γάρ μη εισέλθη εις αυτην πών κοινωσι και ποιούν βδέλυγμα. Έξω οι φαρμακοι και πόρνοι και οι φονεις, και πάς ο φιλών και ποιών ψεύδος. Έξω βέβηλοι: έξω κύνες.»

Έγραφα τῷ αωλῷ Μαρτίου ιε΄.

Πατῆρ Ευστάθιος πατῆρ Κύρου Σκιαδίτης.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΥΠΟΜΝΗΜΑ.

Έσεν ο Θεός πρό τινων ήμερών (και νυν εκ διαλειμάτων είστι σείει) τα παρά την Τροϊζήνα Μεθάνα. Έκινήθη δε και πάσα ή Πελοπόννησος και ή Άττική και των νήσων συχναί, και κάλλιστα ή Καλάυρια, και ή πολλά και δεινά παθούσα βαθυκείας Υδρέα. Και βράχος άνωθεν από των Μεθάνων, και άλλος παρά την Έπίδαυρον, αποβράγιτες, ως αν πυργοι μεγάλοι, κατέπεσαν εις την θάλασσαν και θεωδής όσμη προσέβαλε την παραλλαν εκείνην; εκ της θαλάσσης αναδεδείσα. Εμ δε τούτοις ή φιλόσοφος και φιλόανθρωπος Μούσα, συμφοράς επισκεπούσα θνητών, «δίζηται, κατά τον ποιητην, τά τε πρόσωπα τα τ' όπίσσω, χρόνω ξυνεύρουσα χρόνον, παλαιά τ' επί καινέσι ξυνεθείσα έργατα και πάθη.»

Τοιαύτης Μούσης έργον είδομεν εν τῷ 422 αριθμῷ της Άθηνῶς την υπό του σοφῷ Αρχαιολόγου F. εκδεδουμένην διατριβήν, εν ή προς τον πρόσφατον των Μεθάνων σεισμόν παραβάλλει και άλλα πάλα ποτε κατά την αυτην συμβεβηκότα χώρον ήφαιστεια παθήματα, τό τε παρά τῷ Στραβωνι διαγραφόμενον, και τό παρά τῷ Ρωμιζήποικητῇ Όβιδίω. Έπαινώμεν τον άνδρα διά ταύτην την μικράν μόν, άλλ

λάχαριεσαν διατοίβην (α), και προσφέρμεν εις αὐτήν, ὡς ἐπίμετρον, και τρίτον ἄλλο περὶ τῶν Μεθάνων ἱστορήμα τοῦ Πausανίου, σύμφορον πρὸς τὸ τοῦ Στράβωνος. Λέγει δὲ ταῦτα ὁ Πausανίας. « Τῆς δὲ Τροιζηνίας γῆς ἐστὶν ἰσθμὸς ἐπὶ πολλῷ διήκων εἰς θάλασσαν, ἐν δὲ αὐτοῦ πόλιμα οὐ μέγα ἐπὶ θαλάσῃ Μεθانا ὠκισται. Τοῦ δὲ πολισματος τριάνοντά που στάδια ἀπέχει θερμὰ λουτρά. Φασὶ δὲ, Ἀντιγόνου τοῦ Δημητρίου βασιλευσάντος, τότε πρῶτον τὸ ὕδωρ φανῆναι, φανῆναι δὲ οὐχ ὕδωρ εὐθὺς, ἀλλὰ πῦρ ἀνάξεται πολλὴ ἐκ τῆς γῆς, ἐπὶ δὲ τούτῳ μακροθένη ρυῖναι τὸ ὕδωρ, ὃ δὴ και εἰς ἡμᾶς ἀνεισι, θερμὸν τε και δεινῶς ἄλμυρόν (β'). Λουσαμένω δὲ ἐν ταῦθα, οὔτε ὕδωρ ἐστὶν ἐγγὺς ψυχρόν, οὔτε ἐσπεσύντα εἰς τὴν θάλασσαν ἀκινδύνως νήχεσθαι. Ἰθρία γάρ και ἄλλα και κύνες φερέχεται πλείστους, » κτλ. (Πaus. Βιβλ. Β. κεφ. λδ. §. 2).

Ἐκ τοῦ χωρίου τούτου διορίζεται πιθανῶς ὁ χρόνος τοῦ παρὰ τῷ Στράβωνι ζωγραφισμένου φλογώδους ἀναφυσήματος, ἀναβληθέντος τὸ πρῶτον ἐπ' Ἀντιγόνου βασιλευσάντος (τῷ 275 Π. Χ.). Ἀδύνατα δὲν λέγει, ἂν τις εἴπῃ διάφορον τὸ τοῦ Πausανίου παρὰ τοῦ Στράβωνος περὶ τοῦ ἀναφυσήματος πυρὸς ἱστορήμα, κατ' ἄλλους ἰσως χρόνους ἐκάτερον συμβάν. Τὰ αὐτὰ φαινόμενα συμβαίνουσιν εἰς τοὺς αὐτοὺς πολλάκις τόπους, ἀλλ' οὐχι και κατὰ χρόνους τοὺς αὐτοὺς. Πλὴν ἀλλ' ὁ πάντοτε τὸν Στράβωνα μετὰ χεῖρας φέρων Πausανίας (ὡς ἐκ πολλῶν και ἄλλων χωρίων καταφαίνεται) τοῦτο πιθανώτατα τὸ περὶ τῶν Μεθάνων ἱστορήμα τοῦ Γεωγράφου ἀναπληρῶν, διέγραψε μὲν και αὐτὸς (ἂν και παρ' ἐκείνον συντομώτερον) τὴν ἀνάξεται τοῦ ποταμοῦ πυρὸς, προσέθηκε δὲ και τὴν τῶν θερμῶν ἀναδούσων, και τὸν χρόνον τοῦ συμβεβηκότος (γ').

Τούτου τελέντος, βεβαιούται λοιπὸν και ἐκ τοῦ Πausανίου ἡ διόρ-

(α) Πάντοτε παρ' Ἑλλῆσι τίμιός ἐστι και ἀγαπητός ὁ σοφὸς Ρ. Πολλὴ δὲ μάλλον ἀγαπηθήσεται και ἂν τὰς ἐν Ἑλλάδι γινομένας ὑπὸ τῆς αὐτοῦ πολυμαθείας ἀρχαιολογικὰς εὐρέσεις ἐκδίδη μὴ μόνον Λατινιστὶ και Γαλλιστὶ διὰ τοὺς Εὐρωπαίους, ἀλλὰ και Ἑλληνιστὶ διὰ τοὺς Ἑλληνας, τῶν ὁποίων και τὴν γλῶσσαν ἐξηκριβωκε, και τὴν πατριδα κατοικεῖ, και τὸ δημόσιον τῆς παιδείας σύστημα κοσμεῖ.

(β') Ταῦτα, ἰσως, καὶ ἐπὶ τοῦ Πausανίου θερμὰ τῶν Μεθάνων σώζονται και τὴν σήμερον, ἵκανὸν ἐπέχοντα τόπον, και καλοῦνται κοινῶς Βρωμολίμνη, διὰ τὴν κακὴν τῶν ὑδάτων ὁσμίνην. Ἐπειδὴ δὲ κοινωοῦσιν ἤδη πρὸς τὴν θάλασσαν, ἀπέβαλον μὲν τὴν θερμότητα, δεσά δ' ἐν αὐτοῖς εἰσπέσει θαλάσσια ὄλαρια, ἂν ἐνδιατρίψωσιν ἐπὶ πολλὸν χρόνον, ἀποβαίνουσιν ἀηδῆ. Ἀλλ' ἐὰν τὰ παρὰ τῷ Πausανίᾳ ἱστορούμενα θερμὰ τῶν Μεθάνων ἔχωσι τινα συγγένειαν πρὸς τὴν Βρωμολίμνην, ἡ ἐξέτασις ἀνήκει εἰς τὴν σοφίαν τῶν καθ' ἡμᾶς χημικῶν, και ἐξαιρέτως τοῦ ἀκαμάτου Δανδερέρου, τῆς δὲ πάλιν γεωγραφικῆς τοποθεσίας τῶν θερμῶν (ἂν παντάσῃ ἐξέλιπον ὑπὸ χρόνου ἐκτυρωθέντα), και αὐτοῦ δὲ τοῦ κατὰ τὸν ἰσθμὸν τῆς χειρονήσου (Φουκυδ. Δ, 43) παλαιῶν τῶν Μεθάνων πολισματος ἀκριβὲς διορισμός, εἰς τὴν ἀρχαιολογικὴν ἀκρίβειαν αὐτοῦ μάλιστα τοῦ πολυμαθεστάτου Ρ.

(γ') Οὕτω και ἄλλα τινὰ γεωγραφικὰ χωρία διέγραψεν ὁ Πausανίας ἀκριβέστερον παρὰ τὸν Στράβωνα. βλ. Gell Argolis p. 30, και Leake topography of Ath. p. 33.

θωσις τοῦ ἀειμνήστου Κοραῆ, καθ' ἣν ἐκείνος ἀνεπλήρωσε τὸ ἐλλειπὲς τοῦ Στράβωνος χωρίον ἀναγράφμεν δὲ τοῦτο δλόκληρον. « Περὶ Μεθώνην δὲ τὴν ἐν τῷ Ἑρμιονικῷ κόλπῳ [πῦρ] ἐπὶ στάδιον τὸ ὕψος ἀνεβλήθη, γενηθέντος ἀναφυσήματος φλογώδους, μετ' ἡμέραν μὲν ἀπρόσιτον ὑπὸ τοῦ θερμοῦ και τῆς θεϊώδους ὁσμῆς (α.) νικτωρ δ' εὐώδες, (β.) ἐκλάμπον πόρρω, και θερμαίνον, ὥστε ζεῖν τὴν θαλάτταν ἐπὶ σταδίους πάντε, θολερὰν δ' εἶναι και ἐπὶ εἰκοσι σταδίους, προσχωσθῆναι δὲ πέτραις ἀποβῶξι, πύργων οὐκ ἐλάττωσι » (Στράβ. Α. 59. ἀρχ. ἐκδ.—και ἐκδ. Κοραῆ τομ. Α. σελ. 76).

Εἰς τὰς παλαιὰς τοῦ Στράβωνος ἐκδόσεις εἰλεπε τὸ πῦρ, και ὁ λόγος ἐγένετο ἀσυνάρτητος. Ὁ δὲ Κοραῆς προσθεῖς τὴν λέξιν, ἐσημείωσεν ἐν τοῖς σχολίοις και ὅτι, « Τινὰ τῶν ἀρχαίων ἀντιγράφων φέρει » Ἡ περὶ Μεθώνην δὲ τὴν ἐν τῷ κτλ. » ὁκαλῶς ἂν ἴσως εἶχεν, εἰ τὸ προπαρατελευταῖον ἄρθρον (Ἡ) ἐτέρετο εἰς τὸ Γ Η, ὅτι ἐξέφρασαν οἱ ἀρχαῖοι μεταφρασταί, ὅτε Λατίνος και ὁ Ἰταλὸς κτλ. (γ).— Ἀλλ' ἡ μόνη γνησία διόρθωσις φαίνεται ἦν αὐτὸς δι-

(α.) Ἄλλαι ἐκδόσεις ἔχουσιν « Ὑπὸ τῆς τοῦ θερμοῦ και θεϊώδους ὁσμῆς ὕπὸ τοῦ θερμοῦ τῆς θεϊώδους ὁσμῆς ὕπὸ τοῦ θερμοῦ και θεϊώδους ὁσμῆς Ἡ ἐσχάτη αὐτὴ ἀνάγνωσις βαρβαρίζει. Ὁ δὲ Κοραῆς ἐκ τούτων ὑπενόησε πιθανὴν ὑπόνοιαν, ὅτι τὸ πάλαι ἐγράφετο « Ὑπὸ τῆς τοῦ θερμοῦ θεϊώδους ὁσμῆς » (Στράβ. Γεωγρ. Μέρ. δ. σελ. 29).

(β.) Τοῦτο τὸ εὐώδες δικαστέρας ὁ σοφὸς ἐκδότης ἐν τῷ κειμένῳ, ἐσημείωσεν ὁρθῶς ὅτι, « Ἡ δ' ἀγοραπτεῖον τὴν λέξιν, ἡ τρεπτεῖον εἰς τὸ φλογώδες ἢ πυρῶδες, ὡς ἀλλότριον ἐν τῷ εὐώδες πρὸς τὴν ἐνονοιαν » (Μέρ. δ. σελ. 29). Ἀλλὰ τὸ φλογώδες μὲν πιστοῦται και ἐξ ἧς ἐμνημόνευσε ῥήσεως τοῦ Ἀριστοτέλους (α. τόθ.). Πυρῶδες δὲ πῦρ, οὐδέποτε ἂν ἐγράφε (νομίζομεν) ὁ Στράβων, πάντων δὲ πιθανώτατον ἔκρινε τὸ πρῶτον, ὅτι διαγραπτεῖον τὴν λέξιν παντελῶς διότι τὸ εὐώδες φαίνεται προστεθειμένον ὑπ' ἀντιγραφῶν ἀβλεψίας, πλανηθέντων ἐκ τῆς ὁμοιότητος τῶν παρεκκειμένων λέξεων θεϊώδους ὁσμῆς.

(γ.) Ἴδου κατὰ λέξιν ἡ ἀρχαία τοῦ χωρίου Λατινικὴ μετάφρασις. « Circa Methonam -- terra altitudine septem stadiorum egesta est a flamosa quadam efflacione, locus que is interdum inaccessus est ob calorem et sulfureum odorem », etc. τούτεστι περὶ Μεθώνης — ἡ Γ Η τὸ ὕψος ἐπὶ στάδιον ἐξήχθη ὑπὸ τινος φλογώδους ἀναφυσήσεως και ὁ τόπος οὗτος μετ' ἡμέραν ἀπρόσιτός ἐστιν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ και τῆς θεϊώδους ὁσμῆς » (Στράβ. Α. 59. ἐκδ. Lutet. Paris. 1620). Τὸν Λατίνον ἠκολούθησε πιθανώτατα και ὁ Ἰταλός. Ἀλλ' οὐδ' εἰς τὰ παρ' αὐτοῖς ἀντιγραφα τοῦ Στράβωνος ἐφέρετο τὸ Γ Η. Προσέθηκεν δὲ τὴν λέξιν ἀφ' ἐαυτοῦν εἰς τὴν μετάφρασιν, ἀναγκασθέντες ἐφευρεῖν ποῖαν τινα θεραπείαν τῆς ἀσφαλείας τοῦ ἐλλειποῦς κειμένου. Φαίνεται δὲ διότι προχωροῦντες οἱ μεταφρασταί, και στενούμενοι ὑπὸ τῶν ἐφεξῆς ἐπιφερομένων οὐδέτερον τοῦ κειμένου ἐπιπέτων, τῶν, « ἀπρόσιτον, ἐκλάμπον, θερμαίνον » (ἄτινα προφανῶς ἀπαιτοῦσι και οὐδέτερον ὑποκείμενον, ἀλλ' οὐχι τὸ Γ Η), προσέθηκεν εἰς τὴν μετάφρασιν και τὸ « ὁ τόπος οὗτος », τοῦτο πλάσαντες νέας περιόδου ὑποκείμενον.

ώρθωσεν ὁ μακάρτης καὶ παρέδεχθη εἰς τὸ κείμενον. Πῦρ ἔχει ὁ Πausανίας (οὐτινος ἢ μαρτυρία ἀπορον πῶς διέφυγε τὴν ἀκμαϊστάτην μνήμην ἐκείνου τοῦ κριτικοῦ καὶ φιλολογωτάτου νοῦ!). Πῦρ ἀπαιτοῦσι καὶ τὰ ἐπαγόμενα μετοχικὰ οὐδέτερα. Καὶ τὸ μέτρον δὲ τοῦ ὕψους τοῦ πυρὸς προστιθέμενον, σύνθετος παρὰ τοῖς Γεωγράφοις, οὐτινες πολλάκις καταμετροῦσι καὶ τῶν κινητῶν φαινόμενων τὸ μέγεθος, πρὸς τὸ πιθανώτατον εἰκάζοντες. Αὐτίκα αὐτὸς ὁ Στράβων (ἵνα παραλείπωμεν ἄλλα παραδείγματα Ἑλληνικὰ) (ἀ), ἱστορῶν ἀλλαγῶν (στ, 274) τὰ περὶ τῆς Αἴτης λέγει, ὅτι ἐφάνη ποτὲ « ὑπὲρ τοῦ βουνοῦ νέφος ὀρθῶν διανεστηκὸς εἰς ἕψος, ὅσον διακοσίων ποδῶν ἤρεμον ». Οὕτως εἶπε καὶ « πῦρ ἐπὶ τὰ σπαθῶν τὸ ἕψος ἀνεβλήθη ».

Κατὰ ταῦτα λοιπὸν ἢ εἰς τὸ μνημονεύεν χωρίον τοῦ Στράβωνος ὑποσημείωσις τοῦ σοφοῦ Ἀρχαιολόγου Ρ. φαίνεται ἀπαύουσα πρὸς τὸ κείμενον τοῦ Γεωγράφου. Οὗτος δὲρζει τὸ μέτρον τοῦ ὕψους τοῦ πυρὸς ὁ δὲ Ρ. ἐκλαβὼν τὸ μέτρον ὡς ἐπὶ τῶν παρακειμένων ὑψηλῶν χωρίων, ἐσημείωσεν ὅτι « τὸ κείμενον εἶναι διεσθαρμένον διότι τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῶν Μεθάνων δὲν ἔχει εἰμὴ 3 1/2 σταδίων, ἢ 2, 300 ποδῶν ὕψος ». Ἴσως ὁ ἀρχαιολόγος ἀπέβλεψε μὲλλον εἰς τὴν Ἀστικὴν τοῦ χωρίου μετάφρασιν, προτιμῶν ὡς πῦρ ἀναδοθῆναι ἢ μὲν ταύτην ἡμαρτημένην νομίζομεν ὀρθωτάτην δὲ τὴν ὑπὸ Κοραῆ διόρθωσιν τοῦ κειμένου καὶ τοὺς λόγους (ἀν μὴ παρελογίσθημεν παντάπασιν) εἶπομεν ἀνωτέρω. Πρὸς εἰς αὐτοὺς καὶ τὴν ἀκυρολεξίαν τοῦ « ἀνεβλήθη γῆ » (ἀν ὑποτεθῆ γησία ἢ ἀνάγνωσις αὐτή), ἀκυρολεξίαν πάντη ἀλλοτριάν τῆς τοῦ Στράβωνος ἀκριθείας καὶ τοῦ ἀραιοφονοῦ Ἑλληνισμοῦ διότι ὁ Στράβων εἶπεν ἀν μάλλον τὴν γῆν, (τὸ πέδον, τὸ ἔδαφος) ἀνοιδῆσαι, ἀποιδῆσαι, ἐξοιδῆσαι, ἐξογχοθῆσαι, μετεωρισθῆσαι, μετεωρισμὸν λαβεῖν, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτο βῆμα σύνθετος ἐπὶ τῆς εἰς ὕψος ἀγκυλώσεως ἀνατάσεως

καὶ πρὸς τοῦτο ἐφαρμόσαντες τὰ οὐδέτερα ἐπιβετικά. Σημειῶσαι δὲ καὶ πῶς, ὁ μὲν Στράβων εἶπεν ἀναφύσημα, αὐτὸ δηλῶν τὸ ἀναφυσθῆναι πρᾶγμα, τὸ φυσῶν εἰς ὕψος φλογῶδες ἄσθμα ἢ ἀνάμμα τοῦ πυρὸς (ὡς εἶπε καὶ ἀλλαγῶν) γῆς καὶ θαλάσσης ἀναφυσήματα αὐτὰ τὰ ἀναφυσώμενα) οἱ δὲ μεταφρασταὶ ἠρμῆνευσαν ἀναφύσησιν (efflationem), τὴν πρᾶξιν καὶ ἐνέργειαν ἢ τὴν ἐνεργούσαν δύναμιν ἀντὶ τοῦ πράγματος ἐκλαβόντες. Ἐσφαλῆσαν λοιπὸν οἱ ἄνδρες προφανῶς περὶ τοῦ Στράβωνιου τούτου χωρίου τὴν ἐρμηνείαν. Περιττὴ δὲ πῶς φαίνεται καὶ ἡ πρὸς ποίαν τινα δικαιοσύνην τῆς μεταφράσεως ὑπὸ τοῦ Κοραῆ προβληθεῖσα τροπὴ τοῦ Ἡεῖς τὸ ΓΗ. Τὴν μόνην ἀληθῆ τοῦ κειμένου γραφὴν αὐτὸς ἐξεδωκεν ὁ Κοραῆς, προσθεὶς μὲν τὸ ἐλλείπον ΠΥΡ, μηδὲως δὲ παραδεξάμενος τὴν ἐντισιν (ὀλίγοις) ἀρχαίους ἀντιγράφους εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς περιόδου προσθήκη τοῦ ἄρθρου Ἡ. διότι καὶ τοῦτο προσετέθη πάλιν ὑπὸ ἀντιγραφῶν παρεκτραπέυτος ἐκ τῆς ὁμοιότητος τοῦ ἀρχικοῦ τῆς περιόδου κεφαλαίου γράμματος Π. ἢ ἀντιγράφου τοῦ πρώτου ἐξ ἀπροσεξίας δις τοῦ αὐτοῦ γράμματος τὰς κεραίας, ὅθεν ἔπειτα παρεπλάσθησαν δύο στοιχεῖα Η καὶ Π.

(ἀ) Καὶ εἰς τὴν θείαν Ἱεροφάνη (τῶν τριῶν Παίδ. αἰνέσ. 23) ἀναγινώσκομεν « Καὶ διεχεῖτο ἢ φλόξ ἐπάνω τῆς καμίνου ἐπὶ πῆρας τὰ σαράκοντα ἐννά ».

καὶ ἀναφύσεως τῶν πρώτων θμαλῶν καὶ ἐπιπέδων. Οὐτινος εἶπε καὶ Ὀβίδιος εἰς τὸ παραβληθὲν χωρίον ὅτι, ἢ βία τῶν ὑπογειῶν ἀνέμων ἐξοιδῆσε καὶ ἐξογχοσε τὸ ἔδαφος (ὡς αὐτὸς ὀρθῶς μετέφρασεν ὁ Ρ.) τὸ δὲ ἀναβλήθηνα μεταχειρίζεται μάλλον ὁ Στράβων ἐπὶ τῶν ἐκ βᾶθους εἰς ὕψους, ἢ ἐξω που εἰς τὴν ἐπιφανῆσαν βιαιῶς ἀναφερομένων, ὡς εἶπε « τὴν Σικελίαν ἀναβλήθη εἰσαν ὑπὸ τοῦ Αἰτναίου πυρὸς ἐκ βυθοῦ » καὶ « θαλάσσης ἀναφυσήματα εἰς ὕψος ἀναβλήθηνα », καὶ νεκρὸν ἢ ζῆλον ὑπὸ τοῦ κυματος εἰς γῆν ἀναβλήθηνα (ἐκβρασθῆναι) (Α. 49, 53, 54). Ἄλλὰ κἄν δοθῆ καὶ τὸ ἀναβλήθηνα ἀντὶ τοῦ ἀνοιδῆσαι καταχρηστικώτερον τεθὲν, τί σημαίνει, παρακαλῶ, τὸ « Γῆ ἀνεβλήθη, γενηθέντος ἀναφυσήματος φλογώδους »; Ἠότερον, αὐτὸ τὸ ἀναφύσημα ὑπῆρχε τὸ αὐτὸ καὶ ἡ ἀναβλήθησα γῆ; Καὶ τί ἐχρειάζετο τοιαύτη φλῶρος παλλιλογία παρὰ τῶ συντόνῳ καὶ βραχυλόγῳ Στράβωνι; Ἠ πῶς ὑπὸ τὴν ἀναβλήθησαν γῆν ὑποκρυπτόμενον τὸ φύσημα ἢ ἄσθμα τοῦ πυρὸς ἐφαίνετο συγχρόνως καὶ φλογῶδες καὶ πόρρωθεν ἐκλάμπον; Πῶς δὲ καὶ ἡ γῆ ἀνεβάλλετο καὶ ἐξωγχοῦτο ὑπὸ τοῦ φυσῶντος ὑποκατιοῦ πυρὸς ἀναφερομένη, ὡς ἀν ζύμη μαλακῆ καὶ ἀββαγῆς, ἢ ὡς ὁ τοῦ Ὀβιδίου λόφος, ὃν ἢ βία τῶν ὑπογαιῶν πνευμάτων ἐξοιδανεν ὡς φυσωμένην τραγίσκου κύστην; Ἠ μήπως ἕτερον μὲν ἦν τὸ γενόμενον ἀναφύσημα, ἕτερον δὲ ἡ ἀναβλήθησα γῆ; - Ἄλλὰ περὶ τῆς ψευδοῦς ταύτης ἀναγνώσεως μακρότεροι γνώμεθα τοῦ δεόντος ἀν λέγωμεν ἐκτενέστερα.

Τὸ δὲ τοῦ Ὀβιδίου διήγημα παρεβλήθη μὲν πρὸς τὸ τοῦ Στράβωνος μουσικώτατα, ὡς κατὰ τὴν αὐτὴν χώραν καὶ τοῦτο συμβεβηκόσ. Ὅτι δὲ τοῦτο διαφέρει πολὺ παρὰ τὸ τοῦ Στράβωνος « φλογῶδες ἀναφύσημα », καὶ τὴν παρὰ τῶ Πausανία « τοῦ πολλοῦ πυρὸς ἀνάσεις », φανερόν διότι οὗτοι μὲν ἱστοροῦσι πῦρ ἀναδοθῆναι, ὁ δὲ λατίνος ποιητὴς ἔψαλεν « ἀνέμων βίαν » ἐξοιδάνασαν τὸ ἔδαφος εἰς λόφον, διὰ τοῦ μακροῦ αἰῶνος ἀποσκληρωθέντα. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι περὶ τινος ἄλλου φυσικοῦ παθήματος ἐλάλησεν ὁ ῥωμαῖος τῶν Μεταμορφώσεων ἀοιδὸς, πάλαι ποτὲ περὶ τὴν Τροϊζῆνα συμβάντος τοῦτο δὲ παρὰ τῆς φήμης ἢ ποιητικῆς φαντασίᾳ παραλαβοῦσα, κατεσκεύασεν ὀγκωδέστερον, τερατοποιήσασα τὸν γενόμενον ἐκείνον ἀνώμαλον τῆς γῆς μετασχηματισμὸν, ὅποιοι συμβαίνουσι κατὰ τόπους « ἐκ τε ὑδάτος καὶ πυρὸς καὶ σεισμῶν καὶ ἀναφυσημάτων καὶ ἄλλων τοιούτων » ὡς ὁ Γεωγράφος φυσιολογεῖ. Ἴσως δὲ καὶ ὁ λόφος τῶν ὄντι συνέστη συγκριθεὶς ἐκ τινων γηγενῶν πυρὸς ἀναφυσημάτων, ὅποιους λόφος ἱστοροῦσι καὶ ἀλλαγῶν καὶ εἰς τὴν κατακεκαυμένην χώραν τῆς Μυσίας, ἀνωμάλους καὶ τραχεῖς πλησίον ἐσβεσμένων ἤδη κρατήρων ὑπερκειμένων, οὐτινες πιθανῶς συνεσωρεύθησαν ἐκ τῶν ἀναφυσηθέντων μύδρων (Στράβ. II, 628). Ἄλλὰ τὸ τῶν Μεθάνων παρὰ τῶ Γεωγράφῳ μνημονεύμενον ἀναφύσημα πρᾶότερον ἱστορεῖται, καὶ τοιούτων ἐκρηγμάτων ἄγονον, φλογῶδες δὲ μόνον καὶ τηλαυγές εἰ δὲ τοῦτ' αὐτὸ ἐνόει καὶ ἡ Μοῦσα τοῦ Ὀβιδίου, πῶς ἀν παρῆλτε τὴν ἐκπληκτικὴν τοῦ πυρῶδους φαινομένου ζωγραφίαν, τὴν ὅποιαν καὶ αὐτὸς ὁ Γεωγράφος τόσον ἐναργῶς ἐξιστόρησε;

Τελευταῖον τὰ παρὰ τῶ Πausανία Μεθᾶνα, Μεθᾶνα καὶ ὁ Στράβων εἶπεν ἀλλαγῶν (H. 374. ἐκδ. Κορ. τ. 6. σελ. 127) Μεταζὺ λέγει Τροϊζῆνος καὶ Ἐπιδάουρου χωρίου ἦν ἔρημον, Μεθᾶνα, καὶ χερβόνησος ὀμωνύμους τούτων. Παρὰ Θεομυθίᾳ δὲ ἐν τισιν ἀντιγρά-

φοις Μεθώνη φέρεται, κτλ. (α). Ἀλλὰ τὰ Μέθανα φαίνεται τὸ συνθετικώτερον ὄνομα τοῦ τόπου, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν καλεῖται καὶ τήσήμερον ὅλη ἡ γερσονήσος (τὰ δ' ἐπ' αὐτοῦ τὴν σήμερον ἐπὶ χωρία ἔχουσιν ἕκαστον ἴδιον ὀνομασίαν). Ἐν δὲ τῷ Σκύλακος περίπλῳ γράφεται τὸ ἀρχαῖον πόλισμα Μεθάνα (ἦ). « Μεθάνη πόλις καὶ λιμὴν » (β). Ἄν ἡ γραφή αὕτη ὑπάρχῃ ὀρθή, φαίνεται ὅτι ἡ Μεθώνη ἐλέγετο δωρικώτερον καὶ Μεθάνα (κατὰ τὴν συνήθη δωρικὴν τροπὴν τοῦ ω καὶ ἡ εἰς α) ἢ δὲ Μεθάνα μεταπλάσθη καὶ εἰς τὰ Μέθανα κατὰ πληθυντικὸν οὐδέτερον σχηματισμὸν (ὡς ἡ Καρούαδα, καὶ τὰ Καρούαδα, καὶ ἄλλα τοιαῦτα). Ἄλλ' ὑποπτεύω πολλῶ, καὶ σχεδὸν νομίζω βέβαιον, ὅτι ἡ κακοὶ ἀντιγραφεῖ, ἢ ἀλλόγλωσσοι ἐκδοταὶ παρετόντων καὶ τὸ παρὰ τῷ Σκύλακι Μέθανα (τὰ) γράψαντες Μεθάνα (ἦ). Οὕτω καὶ αὐτὰ τὰ παρὰ τῷ Στράβωνι Μέθανα οἱ Ἀστικοὶ σχολιασταὶ τοῦ ἔθνογράφου Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου μνημονεύσαντες, ἔγραψαν καὶ μετέφρασαν Μεθάναν (Methanum) (γ). Τὰ γοῦν Μέθανα καὶ ἡ Μεθώνη (ὡς ἐκ πρωτοτύπου Μέθας, Μέθων) ἐτοιμολογοῦνται παρὰ τὸ μέθυ (ὁ οἶνος), διὰ τὸ εὐνοῖον τῶν οὕτω καλουμένων χωρίων. Ἐπαινείται δὲ καὶ τὴν σήμερον ὁ οἶνος ὁ τῶν Μεθάνων. Καὶ οἱ παλαιοὶ Μεθωνῖται ἐκαλλίερον τὰς ἀμπέλους ἐπειδὴ δὲ τούτων τὴν ὀσὶστην ἔβλαπτεν ὁ λιψ ἀνεμος προσπίπτων ἐκ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου, ὅποτε τούτων ἠσθάνοντο πνέοντα οἱ Μεθωνῖται, ἔσχιζον εἰς τὸ μέσον ὀλολευκὸν ἀλεκτρούνα, καὶ κρατῶντες δύο τινὲς τὰ δύο ἡμίτομα, ἐκότερος τὸ ἕτερον, περιήρχοντο τὰς ἀμπέλους ἐναντίοι πρὸς ἀλλήλους πρὸς ἄλλους, καὶ ὡς ἔβησαν πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, ἔθεν ὠρμήθησαν, χιχέθαπτον ἐκεῖ τὸν ἀλεκτρούνα, καὶ ἀπέστρεπον τὸν λιβὰ, (καθὼς ἴστωρεὶ ὁ Πausanias). Ἄλλ' ὅσον κατὰ τοῦτο οἱ σημερινοὶ Μεθωνῖται φαίνονται φρονιμώτεροι τῶν παλαιῶν αὐτῶν προγόνων διότι φυτεύουσι τὰς ἀμπέλους αὐτῶν ἀμπέλους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τόπους ἐπισκεπτεῖς ἀπὸ τοῦ λιβῶς, ὅπου οὐτ' ἐκεῖναι θάλασσαν πύργουσαν, οὐτ' αὐτοὶ γοεῖν ἔρρουσιν ἀλεκτρούνον, οὕτε λευκοπτεῖρων οὕτε μελανοπτεῖρων εἰς ἀνέμων διώξιν, εἰς θοῖνην δὲ καὶ μέλα. - αὐτῶ. Μαρτίου λ'. Κ.

(α) Οὕτω καὶ νῦν ἀναγνωσκῆται παρὰ τῷ - ουκιδίῳ. Δ. 45.

(β) Ὁ Σκύλαξ ἀπικηθεὶς ἐκ τῆς ὀνομουσίας τῆς Ἐπίδαυρου τῆς Ἰεράς, (ἥς πλησίον κείνται τὰ Μέθανα) πρὸς τὴν Ἐπίδαυρον τὴν λιμῆν, ταύτης πλησίον ἔταξεν ἔκτοπίσας τὴν πόλιν τῶν Μεθάνων (βλ. Σκύλ. περίπλ. καὶ εἰς τούτον Σχολ. Palmerij ἐν Συλλογῇ τῶν ἐπιτομ. Γεωγράφ. τ. α. σελ. 39) ἐκδ. Βιέν. (1807).

(γ) βλ. Στεφ. Βυζαντ. λέξ. Μεθώνη, καὶ Σχολ. λατν. ἐκδ. Lugd. Batav. 1692. Πάντα δὲ ἀριθμοῦνται Μεθωνῖται ἢ Μεσσηνιακῆ ὁ Οὐκιδίδης (β. 25). Ἀκκοικὴν αὐτὴν λέγει ταύτην ὁ Pausanias καὶ Μεθωνῆ ὀνομάζει, καθὼς καὶ νῦν οἱ πολλοὶ ἢ Μακεδονικῆ, ἢ Θεσσαλικῆ, ἢ Θρακίκα, καὶ πέμπτη δὲ τὰ Μέθανα (Στρβ.). ὁ δὲ Στέφανος ἀριθμεῖ καὶ ἕκτην ἐν Εὐβοίᾳ. Τὰ δὲ τοιαῦτα, τῶν μὲν Μεθάνων ὁ πολιτὴς παρὰ Pausaniam σχηματίζεται Μεθωνῖτης (ὡς καὶ παρ' ἡμῖν τὴν σήμερον), τῶν δὲ Μεθωνῶν, τῶν μὲν ἄλλων ὄλων, Μεθωνῖος, μόνη δὲ τῆς Μεσσηνιακῆς Μεθωνιαεὺς, ὡς καὶ τῆς Κορώνης Κορωνιαεὺς. Ἀλλὰ καὶ τούτους ἢ συνήθ. Μεθωνῖαιον καὶ Κορωνῖαιον καλεῖ. βλ. Στεφ. Βυζαντ. λ. Μεθώνη καὶ Εὐστάθ. εἰς Ἰλιάδ. Β καὶ Ἄρτοκρατ. καὶ Σουίδ. λ. Μεθώνη.

Τρία δύο φυλλαδίων, δραχμή μία και ήμισια
κατά μνην δια δι τούς βίβλ. της Επικρατείας ανόρουματας,
δραχμαί δύο.

Πίναξ τῶν ἰνδικίων φυλλαδίων.

Εμπνευστικὴ παράφρασις τοῦ Α. Βαλμοῦ τοῦ σελ. 1
προφήτου Δαβίδ.

Τοῦ δωδεκάτου.

Ἀκολουθία τῆς παραφράσεως τοῦ Βαλμοῦ. σελ. 1.
Φιλοσοφικὸν ὑπόμνημα. 12.

